

'De Kansen van het Platteland' **Dagprogramma**

- 10.30 – 10.50 uur **Opening, welkomstwoord en tour d'horizon door de dagvoorzitter over de kansen voor het platteland** *Prof. dr. Dirk Strijker*
- 10.50 – 11.15 uur **Nieuwe verscheidenheid, nieuwe ongelijkheid** *Dr. Lotte Vermeij*
- 11.15 – 11.40 uur **Rust, ruimte en rubberlaarzen, de marketing van het platteland** *Prof. dr. Gert Jan Hospers*
- 11.40 – 12.10 uur **Koffie**
- 12.10 – 12.35 uur **De rol van onderwijs van laag tot hoog** *Prof. dr. Ton Notten*
- 12.35 – 13.00 uur **Hoe overleeft Ons Dorp** *Dr. Frans Thissen*
- 13.00 – 14.00 uur **Lunch in de Muziekzaal**
- 14.00 – 14.45 uur **Workshopronde 1**
- 14.45 – 15.00 uur **Thee en wisselen**
- 15.00 – 15.45 uur **Workshopronde 2**
- 15.45 – 16.30 uur **Afsluiting met presentatie workshops door de dagvoorzitter met bespreking met aanwezigen**
- 16.30 uur **Aperitief**

'De Kansen van het Platteland'

Opening, welkomstwoord en tour d'horizon door de dagvoorzitter over de kansen voor het platteland

Prof. dr. Dirk Strijker

Bijzonder hoogleraar Plattelandsontwikkeling, (Mansholtleerstoel) Rijksuniversiteit Groningen

'De Kansen van het Platteland'

Nieuwe verscheidenheid, nieuwe ongelijkheid

Mevr. dr. Lotte Vermeij

Sociaal en Cultureel Planbureau
Mede auteur van "De dorpenmonitor 2013"

Nieuwe verscheidenheid, nieuwe ongelijkheid?

Sociaal Vitaal Platteland

Lotte Vermeij

9 april 2014
'De kansen van het platteland'

Beroep op de burger

Duurzaam Hoonhorst

Verliezers?

Nieuwe diversiteit in dorpen

Dynamiek door 'amenities'

Dynamiek door bereikbaarheid	Minder mooie afgelegen dorpen 'kwetsbare dorpen'	Bijzonder mooie afgelegen dorpen 'mooie dorpen'
	Minder mooie dorpen bij de stad 'forensendorpen'	Bijzonder mooie dorpen bij de stad 'elitaire dorpen'

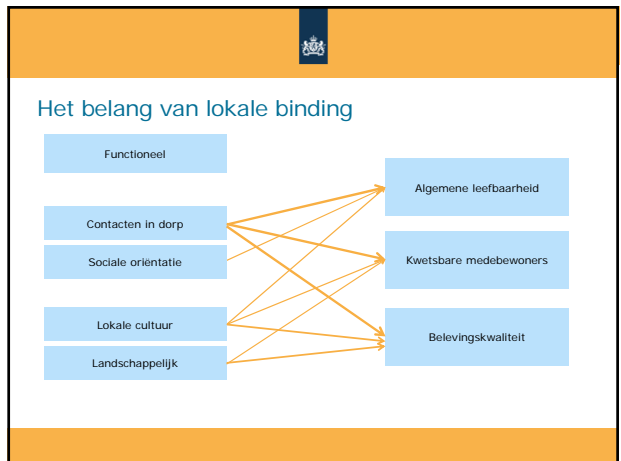
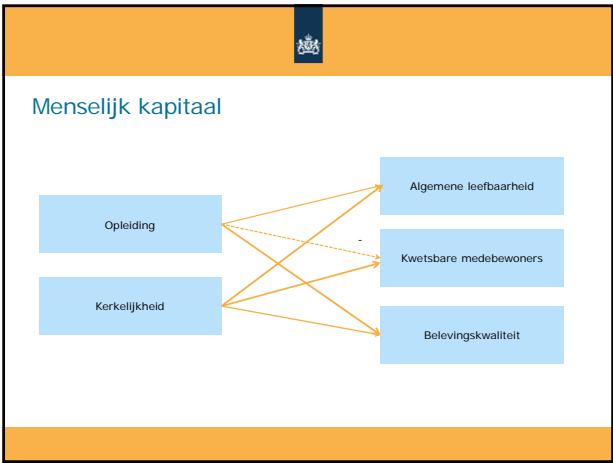
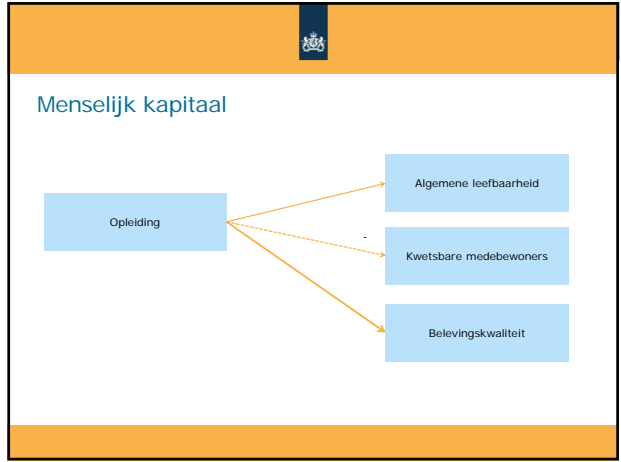
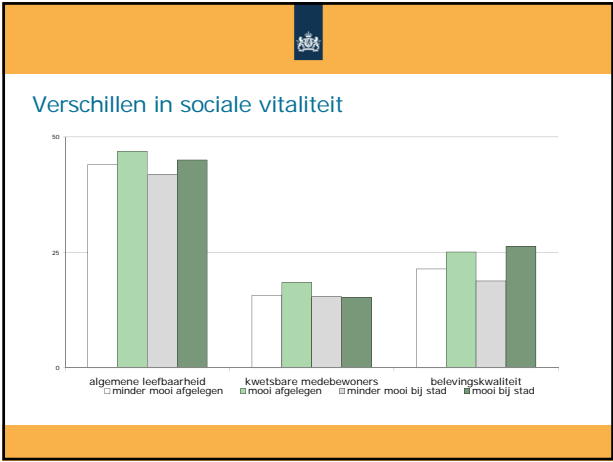
Vier typen dorpen

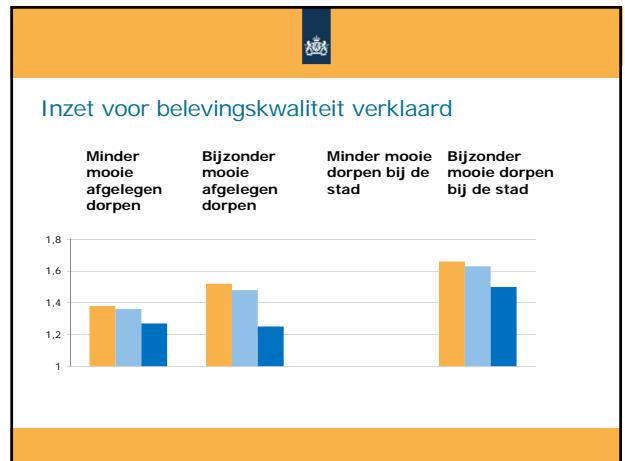
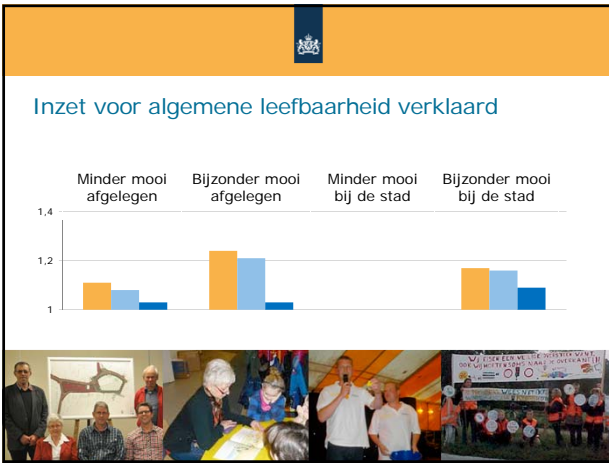
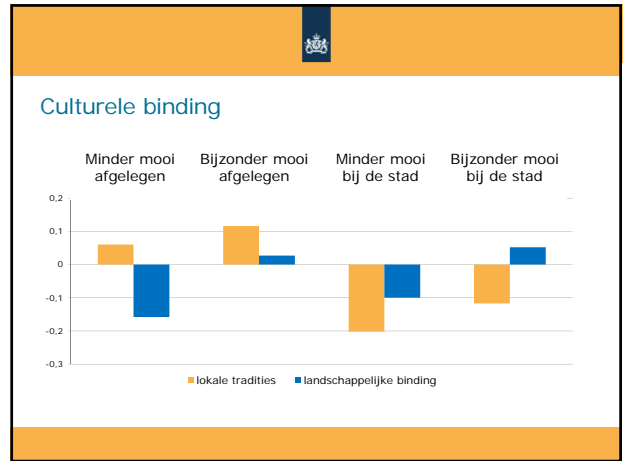
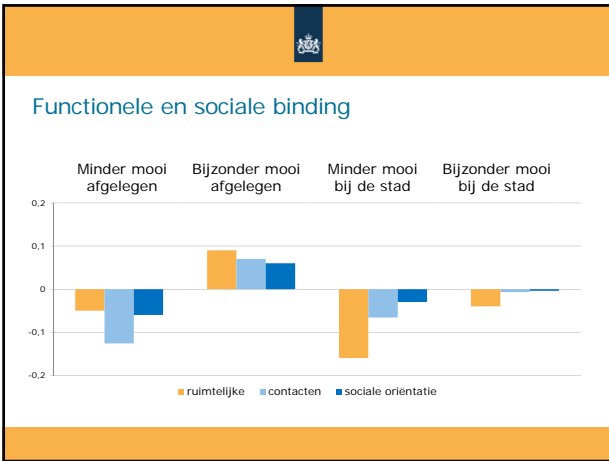
Minder mooie afgelegen dorpen De Falom Rutten	Bijzonder mooie afgelegen dorpen Rekken Den Hoorn
Minder mooie dorpen bij de stad Zwartewaal Boksum	Bijzonder mooie dorpen bij de stad Thesinge Kievitsdel

Inzet voor algemene leefbaarheid

Zorg voor kwetsbare medebewoners

Inzet voor belevingskwaliteit

Concluderend

- Verschillen in sociale vitaliteit pakken uit in het voordeel van de moole dorpen.
- In moole dorpen bij de stad zetten bewoners zich veel in voor de fysieke omgeving, maar weinig voor kwetsbare bewoners.
- Huidige verschillen tussen dorpstypen worden vooral door verschillen in dorpsbinding veroorzaakt.
- Naarmate bewonerspopulaties van dorpen uiteen gaan lopen, zal dit waarschijnlijk ook gevolgen hebben voor de sociale vitaliteit.

Rust, ruimte en rubberlaarzen, de marketing van het platteland

Prof. dr. Gert Jan Hospers

Bijzonder hoogleraar City- en regiomarketing, Radbouduniversiteit Nijmegen

Rust, ruimte en rubberlaarzen
De marketing van het platteland

Gert-Jan Hospers

De marketing van plekken

Van concurrentie naar marketing

- marketing < market getting
- koude en warme marketing
- het geheim van de sportvisser

De marketing van het platteland

- een plek is geen product
- wonen, werken en recreëren
- de wet van de aardbeienjam
- keuze voor thema en doelgroep

Op zoek naar de P (plek)-factor

Het belang van de P-factor

Plekken zijn net mensen

- landscape: wat je ziet (uiterlijk)
- sensescape: wat je voelt (atmosfeer)
- soulscape: wat je ontdekt (innerlijk)

Inwoners versus buitenstaanders

Marketing: alleen toerisme werkt

- bewoners en bedrijven honkvast
- kopieergedrag en inwonerkannibalisme
- bezoekers zijn per definitie mobiel

Kruip eens in de huid van...

Toeristische marketing: zes momenten van waarheid

The Visitor Journey Model

Dé bezoeker bestaat niet

RECRON: doelgroepen aan de hand van kleuren

<p>Rode wereld: vitaliteit</p> <p>Energieke, relatief jonge mensen Leven met passie en 'gaan ervoor' Zijn experimenterend en soms tegengesteld, willen vooral vrijheid</p>	<p>Gele wereld: harmonie</p> <p>Gericht op gezelligheid in sociale omgeving 'Bekend gezinnetje' Actief levens, aandacht moet worden verbreed</p>
<p>Blauwe wereld: controle</p> <p>Dynamische mensen, gericht op controle Materialistisch en manifestatief ingesteld Intelligent en met een wat zakelijke houding</p>	<p>Groene wereld: zekerheid</p> <p>Sociaal gerichte mensen Op zoek naar zekerheid en veiligheid in omgeving Handelen routinewijs, conservatief en traditioneel</p>

Van aandacht naar actie

- a** ..... Aandacht (Attention)
- i** ..... Interesse (Interest)
- d** ..... Verlangen (Desire)
- a** ..... Actie (Action)

De P-factor en bezoekers

Urry: de blik van de bezoeker

- blik bepaald door clichés
- in feite: 'kijken of het klopt'
- vgl. *Lonely Planet*-effect

Belang van goed beeldmateriaal

- zonder foto's geen bezoekers
- maak-, haak- en raakbaarheid
- Pisa-effect: belang van *landmarks*

Daarom: de ansichtkaarttest

Welke plek meest aantrekkelijk?

Als het maar lijkt op de savanne

Aantrekkelijke omgeving

- coherent: samenhang
- leesbaar: begrip
- complex: variatie
- mysterieus: ontdekking

Rust en ruimte als inspiratiebron

- Nietzsche in Sils Maria
- vgl. heidagen en congressen
- *third place* in de natuur
- dilemma: *hot of cold spot*?

Wennen aan windmolens

Van beeldvorming naar beleving

De bezoeker is aangekomen: wat nu?

The Visitor Journey Model

Startpunt: de plek op ooghoogte

Belang van gevoel, maar ook van gemak

Welke plek meest aantrekkelijk?

Het voetgangersperspectief

Van architectuur naar acupunctuur

- Gehl: *life between buildings*
- op ooghoogte en met 5 km per uur
- veiligheid, comfort en variatie
- details en natuurlijke elementen

Uitgaan van de menselijke maat

- belang van kleinschaligheid
- belang van groen en water
- belang van authenticiteit

Seniorproof? *Alterssimulationsanzug*

Van beleving naar bewijs

Wat neemt de bezoeker mee naar huis?

The Visitor Journey Model

Bewijs: inspelen op de P-factor

NIEDERÖSTERREICHISCHE LANDESAUSSTELLUNG 2013
 4 SPANN AN DER ZAHR POTSOODS
BROT & WEIN
 27. APRIL - 3. NOVEMBER 2013

ADOPT A SHEEP FOR A YEAR!
 Your Sheep will stay home in PA, you get:
 - Welcome kit all about her
 - Monthly e-mails
 - Warm blankets (if you live far away)
 - Her fleece at shearing
 - Lambing pics & news
 - Sheepy surprises
 - Great gift for Easter time!
www.adoptafarm.com
 570-299-5300, Sibley PA (central)

TERLOUW

En zo is de cirkel weer rond!

Van koude naar warme marketing

The Visitor Journey Model

Bij wijze van conclusie

Er gaat niets boven Groningen

- uitgangspunt: bezoeker staat centraal
- thematiek: de G-7 (vgl. Big Five)
- doelgroep: Geïnteresseerd Nederland
- resultaat 2005-2007: 83 miljoen euro

Succesfactoren regiomarketing

- duidelijke keuzes en doelgroepen
- campagne volgens het AIDA-model
- concrete arrangementen
- regionaal denken i.p.v. dorpisme
- geen sprintje, maar een marathon

De rol van onderwijs van laag tot hoog

Prof. dr. Ton Notten

Emeritus hoogleraar Vrije Universiteit Brussel
 Docent Kring Andragologie

Onderwijs en educatie, van hoog tot laag

Onderwijs en educatie, van hoog tot laag vijf sores en vijf aanbevelingen (Ton Notten)

Nederlanders wonen

- in steden/stedelijke omgevingen: 67½ %
- in grote dorpen bij steden: 7%
- in kleine dorpen bij de G4: 5½%
- **in grote afgelegen dorpen: 8%**
- **in kleine afgelegen dorpen: 12%**

Het onderwijs als 'n actuele ondersteuning van een krimpregionaal beleid

De rol van het onderwijs van hoog tot laag

Onderwijs en educatie

Vijf sores ...

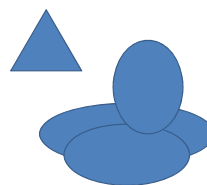
1. Sociaal-etnische en krimp-regionale sortering
2. Oeso: Nederland is een krenterig landje
3. Onderwijseconomie = saneren
4. Het einde van het beleid inzake
volwasseneneducatie
5. Sorteren en stapelen: Nederland is kampioen!

... en vijf uitdagingen rond networking:

1. Rond (door)leren en werken
2. Mid-career: samenhang onderwijs en
beroepsvoorbereiding en -verrijking
3. Volwasseneneducatie: regionaal, landelijk, Europees
4. Noodzakelijkheden van krimpregionale opleidings-
en innovatieve productiviteit
5. Praktijken en theorieën van social engineering: toen
en nu

Plato, Kant, Habermas:

- onderwijs & educatie: $w \rightarrow w \rightarrow w$
- Volgordelijkheid / networking?

Onderwijs in al z'n variëteit, levenslang en levensbreed?

Volwasseneneducatie:

- formele, diplomagerichte
- non-formele: cursussen
- informele: de omgeving

1. Onderwijssorteermachine:

- 1801: de eerste Onderwijswet (klassen, vakken, opleidingen)
- de (m)ulo, het (meer) uitgebreid lager onderwijs, in 1857
- de Hogere Burger School (hbs) in 1863
- de ambachtsschool in 1865
- de mms (middelbare meisjesschool) in 1867
- het gymnasium, voor kinderen van geletterden, opgenomen in de Wet op het Hoger Onderwijs van 1876
- de huishoud- of kookschool, in 1888

Die selectiemachinerie stakte niet in 1968, met de invoering van de Mammoetwet en de Citotoets. Bovendien: de sociaal-etnische selectiviteit trad aan. Al dan niet beoogd, en dankzij én ondanks het beleid

2. De kosten van het ons onderwijs

- Nederland is krenterig, naar Oeso-norm van 6% BBP: 5¼ %
- bezuinigingen in het hoger onderwijs, van 1994 tot 2004: hbo 11%, universiteiten 53%
- Rutte I: reducties op wetenschappelijk onderzoek: van 0,78% BBP (2012) naar 0,65% (2018)
- eenkennigheid & animositeit aan universiteiten

3. Onderwijseconomie, dat is saneren, ook van het deeltijdse levenslange leren: halvering van deeltijd-hoger onderwijs, in dertig jaar

- 2012: 10% van de 25- tot 39-jarigen
- verschuiving nadien van hbo- naar uni-deeltijders

Rinnooy Kan (2008, 2014): geef laatbloeiers meer kansen!

4. En dan de volwasseneneducatie

- drie naoorlogse decennia:
  - economisch & ideologisch herstel
  - maatschappelijke verantwoordelijkheid en humanisering
  - personalistische, groepsdynamica en zelfredzaamheid/sociale actie
- en sinds de jaren '90: kenniseconomie (Ritzen in 1996/1997: het Kennisdebat)
- de waarschuwing aan (1969) resp. door de Oeso (1908): 'meer aandacht voor permanente educatie'

5. Ondanks en dankzij het beleid (het jojo-model) stapelt Nederland, van 1996 tot 2006:

- Turkse en Marokkaanse jongeren, van 15 naar 40% via/via naar hbo
- Surinaamse jongeren van 30 naar 50%
- onder autochtone Nederlanders steeg het percentage met 15 tot 20%

('naar hbo' ≠ 'diploma behalen')

Voorzichtige conclusie: nergens binnen de Europese Unie wordt zoveel gestapeld als in ons land. *Stapelen, dat gaat van onderop.*

En: na Frankrijk en België wordt, op elf-, twaalfjarige leeftijd, nergens binnen de rijke Unesco-landen zo straf sociaal-etnisch gesorteerd als in Nederland. *Sorteren, dat gaat van bovenaf en van binnenuit.*

1. Krimpregionale ambities voor de komende decennia, oftewel onderwijs- en educatieve arrangementen, *networking*, niet beperkt tot krimpregio's:

- beroepsonderwijs, van vmbo t/m hbo, incl. vavo
- arbeidsmarkt: mkb, zorg/dienstverlening, onderwijs, woningcorporaties, etc.
- leer-/werkplaatsen, incl. de Nieuwe Ambachtelijkheid

2. Hogescholen, ihb lectoraten/kenniscentra, mid career-studenten (master): onderwijs en viervoudig-innovatief onderzoek

- let op de 'knikken' in het beroepsonderwijs (vb: mbo → pabo)

3. volwasseneneducatie (in drieën): van lokaal via regionaal tot landelijk en Europees. Analyseer bestaande arrangementen en exploreer nieuwe. Dus ...

4. Tegelijk investeren in

- krimpregionaal-relevante
- landelijke
- Europese arrangementen.

Mik op (regionaal onderscheidende) innovatieve productiviteit!

5. Social engineering, toen en nu; sociale geografie en sociale planning

- van Amerika vóór de oorlog ...
- ... tot Nederland sinds de jaren '50:
  - Sicco Mansholt in de Noord-Oostpolder
  - Tonko Tjarko ten Have (1906-1975), zoon van een landbouwer te Noordbroek, Noord-Oost-Groningen, vandaag krimpregio

Aanbeveling, tot slot

Creëer een onderwijs- en educatieforum over regionale mobiliteit!

Studiedag
'De Kansen van het Platteland'

Hoe overleeft Ons Dorp

Dr. Frans Thissen

Gastdocent sociale geografie
Universiteit van Amsterdam

Studiedag
'De Kansen van het Platteland'
woensdag 9 april 2014

Hoe overleeft 'Ons Dorp'?

Frans Thissen

 UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Afdeling Geografie, Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies

Bredevoort vecht voor flappentap

Pinnen kun je nergens in Bredevoort, dus is een geldautomaat onontbeerlijk. Maar daar denkt de Rabobank anders over: de enige automaat wordt weggehaald. De bewoners komen in opstand.

speciaalbankier was een bank van iedereen.

Opzet presentatie

- Veranderingen waarmee dorpen te maken hebben
  - Schaalveranderingen en veranderende lokale binding
  - Veranderende verscheidenheid
  - Veranderende beoordeling van de leefbaarheid
  - De steeds grotere betekenis van sociale vitaliteit
- Grensdorpen
- Vijf hefboomen voor een leefbaar en sociaal vitaal dorp
  1. Woonkwaliteit
  2. Open ontmoetingsplekken
  3. Aanwezigheid sociaal kapitaal
  4. Actieve oriëntatie op veranderende identiteit
  5. Op zoek naar nieuwe vormen van solidariteit

Hoe overleeft 'Ons Dorp'?

 UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

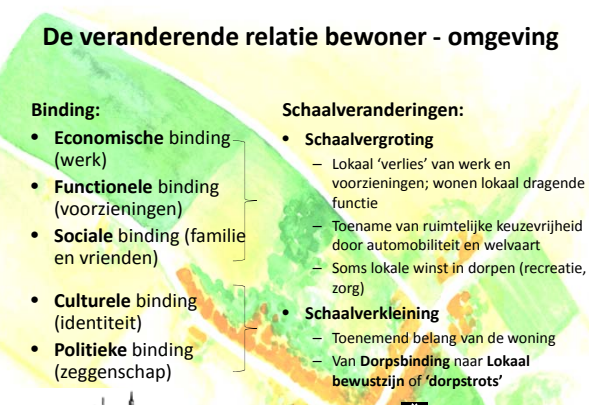
De veranderende relatie bewoner - omgeving

Binding:

- Economische binding (werk)
- Functionele binding (voorzieningen)
- Sociale binding (familie en vrienden)
- Culturele binding (identiteit)
- Politieke binding (zeggenschap)

Schaalveranderingen:

- **Schaalvergroting**
  - Lokaal 'verlies' van werk en voorzieningen; wonen lokaal dragende functie
  - Toename van ruimtelijke keuzevrijheid door automobilititeit en welvaart
  - Soms lokale winst in dorpen (recreatie, zorg)
- **Schaalverkleining**
  - Toenemend belang van de woning
  - Van Dorpsbinding naar Lokaal bewustzijn of 'dorpstrots'

Hoe overleef 'Ons Dorp'? UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Veranderende verscheidenheid

Autonomoos dorp

- Je bent er geboren of opgegroeid, je komt 'van het dorp'
- je werkt er en je doet er je boodschappen: je woont 'op het dorp'
- **Oude verscheidenheid:** Lokale economie en cultuur
- **Traditionele dorpsbinding**

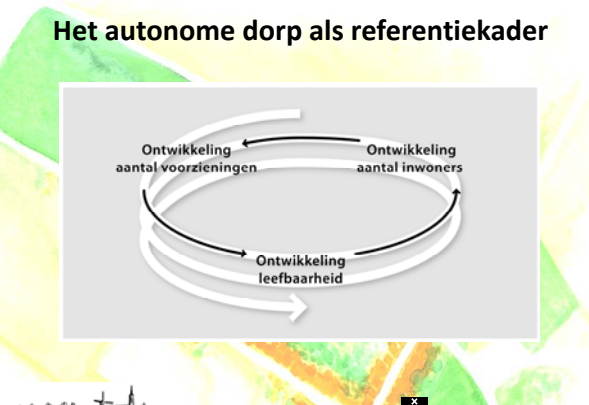
Woondorp

- Je bent er gaan wonen vanwege woning en woonomgeving
- Niet afhankelijk van het dorp voor sociale contacten en voorzieningen
- **Nieuwe verscheidenheid:** Levensfase en sociaal-economische positie
- **Lokaal bewustzijn**

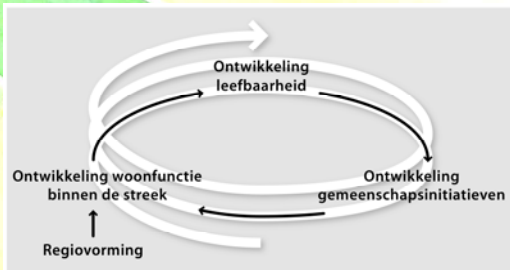

Hoe overleef 'Ons Dorp'? UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Het autonome dorp als referentiekader

Hoe overleef 'Ons Dorp'? UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Het woondorp als referentiekader

Hoe overleef 'Ons Dorp'? UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Leefbaarheid en Sociale Vitaliteit Dorpshuis Zuidermeer

Hoe overleef 'Ons Dorp'? UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Grensdorpen

- Demografische ontwikkelingen en nieuwe verstedelijking en de rol van grenzen:
  - Europa's buitengrenzen
  - Europa's binnengrenzen
- Grensdorpen:
  - Beperkte integratie binnen nationale staat (en grensoverschrijdende regio)
  - Bevolkingsdaling samenhangend met vergrijzing en selectieve migratiestromen
  - Grote lokale verschillen: traditionele stagnatie naast nieuwe dynamiek
- De belangrijke rol van (emotionele) binding

Hoe overleef 'Ons Dorp'? UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Studiedag
'De Kansen van het Platteland'
woensdag 9 april 2014

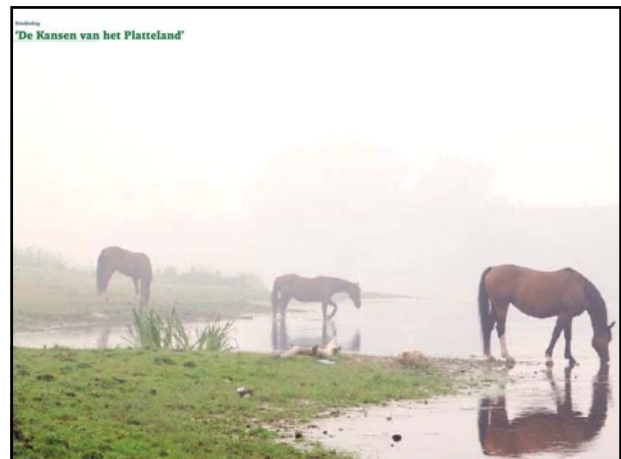
Hoe overleeft 'Ons Dorp'?

Frans Thissen

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Afdeling Geografie, Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies

Studiedag
'De Kansen van het Platteland'

Workshoprondes en Studionummers

WORKSHOPRONDE 1 (14.00 - 14.45 uur)

Workshop I: Vormen van zelfsturing <i>Lourens Koomans</i>	Studio 201
Workshop II: Educatie op het platteland <i>Lidwien Vos de Wael</i>	Studio 202
Workshop III: Sociale vitaliteit zonder 'hindermacht' <i>Maarten Loeffen</i>	Studio 304
Workshop V: Uitdagingen MBO/HBO in krimpregio's <i>Gerrit Kappert</i>	Studio 306

KOFFIE/THEE EN WISSELEN (14.45-15.00 uur)

WORKSHOPRONDE 2 (15.00 - 15.45 uur)

Workshop I: Vormen van zelfsturing <i>Lourens Koomans</i>	Studio 201
Workshop II: Educatie op het platteland <i>Lidwien Vos de Wael</i>	Studio 202
Workshop III: Sociale vitaliteit zonder 'hindermacht' <i>Maarten Loeffen</i>	Studio 304
Workshop IV: Ruimtelijke opgaven <i>Sabine Meier</i>	Studio 307

